

СТАНОВИЩЕ

върху дисертационен труд за получаване на образователната и научна степен "доктор" по: област на висше образование 3.0 Социални, стопански и правни науки професионално направление 3.8 Икономика, научната специалност Организация и управление

Автор на дисертационния труд: Куштрим Емруш Камили, докторант към катедра „Мениджмънт и маркетинг“ при Аграрен университет, гр. Пловдив

Тема на дисертационния труд: Повишаване на ефективността от управлението на продажбите на аграрните предприятия в Албания

Становище от: доц. д-р Камен Димитров Петров област на ВО 3.0 Социални, стопански и правни науки, ПН 3.7 Администрация и управление, научна специалност Народно стопанство (Геоикономика и регионално развитие) член на научното жури със заповед № РД-16-985/07.10.2021год. от Ректора на Аграрен университет – град Пловдив.

1. Кратко представяне на кандидата.

Видно от представените биографични данни е, че докторант Куштрим Емруш Камили е от град Гниляне, Косово. През 2008 година е завършил Икономическия факултет на Университета в град Прищина (Косово) със степен „Бакалавър“, а през 2012 година е придобил степен „Магистър“ в Държавния университет - град Тетово (Северна Македония). През 2016 година е избран за преподавател в международния университет - Нови пазар – Прешево (Сърбия). В периода 2008-2016 година докторант Камили е показал практическия си опит като преподавател в няколко професионални училища и колежи. В рамките на индивидуалния план докторантът е изпълнил предвидените дейности – полагане на изпити и участие в семинари и научни конференции, написване на дисертационен труд и публикации свързани с него.

2. Актуалност на проблема.

Темата на дисертационния труд е актуална, тъй като повишаване на ефективността от управлението на продажбите на аграрните предприятия в Албания се развива динамично и неговото въздействие върху националното и стопанство и управлението е изключително важно. От друга страна услугите реализация на продукцията и производствените сектори оказват положително влияние и могат да ускорят икономическото развитие в държавата Албания. Това дава възможност за развитие на местния пазар, както и решаване на редица проблеми от логистичен, търговски и управленски характер. В условията на икономика в преход предприятията са изправени пред отсъстващия преди това проблем с възникването на лоши дългове, които са преки загуби и намаляват печалбата на предприятието от производствена дейност. Поради рязкото ускоряване на инфлационните процеси, забавянето на получаването на плащания от купувачите на продукти също води до финансови загуби

за предприятието. Непаричните форми в Албания водят до сетълмент чрез бартер и менителници, които в някои случаи (например при използване на повторен бартер), които допълнително влошават бизнес среда. Така поставената цел на работата е да се обоснове теоретично и разработи подход за планиране на условията за продажба на селскостопански продукти за постигане на максимална ефективност на предприятието в условията на преходна икономика. В допълнение е важно да се отбележи, че необходимостта от задълбочено проучване на натрупания местен и чужд опит в областта на разплащанията с клиенти, както и създаването на математически модели и методи и адаптирането им към икономическите реалности, преобладаващи в Албания в момента може да бъде съществен принос за развитието на управленските и мениджърските процеси в държавата. В тази посока работата заслужава да бъде оценена в положителна посока, още повече, че е посветена на този сложен и труден проблем за държава като Албания.

3. Цел, задачи, предмет и методи на изследване.

Целта на дисертационния труд е ясно формулирана, определените 6 задачи, които са обвързани логически и позволяват работата да има завършен вид. Важен преходът наложен от промените в икономическите условия, настъпили в албанската икономика през годините на реформи като се идентифицира тяхното въздействие върху маркетинговите дейности на селскостопанските предприятия. Стратегически полезна е методологията за управление на парични и бартерни потоци в селскостопанско предприятие в условията на съвременната албанска икономика, което позволява едновременно да се оцени ефективността на паричните и бартерните трансакции. На базата на така предложените задачи авторът определил за обект на изследването големите и средни предприятия от земеделския сектор в Албания. Предмет на изследване е процесът на планиране на условията за продажба на продукти в предприятието на селскостопанския отрасъл. Това се постига чрез извършване на регионален анализ на бизнес средата и анализ на въздействието на политиката върху производствените решения в земеделския сектор. Предложената в дисертационния труд система от изследователски задачи подробно описва последователността на етапите и постиженията от направеното изследване. По такъв начин апробираните тези потвърждават изпълнението на предварително поставените задачи.

В изследването са използвани подходящи методи за анализ, които коректно са подбрани и приложени. При изследване на проблематиката са използвани методи за системен анализ, ситуационен анализ, сравнителен анализ, диагностичен анализ и данни от финансовите отчети на селскостопански предприятия (OJSC Likinskaya Manufaktura, CJSC Tirotex, CJSC Тирана Weaving and Finish Plant, OJSC Agricultural Firm). Оптимизацията и симулационните изчисления, както и обработката на резултатите бяха извършени с помощта на специално разработени програми на езика за алгоритмично програмиране Visual Basic for Applications (VBA) в средата на софтуерния пакет Microsoft Excel.

4. Онагледеност и представяне на получените резултати.

Докторантът е използвал широка гама от средства за онагледяване и обобщаване на получените резултати в таблици, графики и схеми, които му позволяват коректно да систематизира и обективно да представи получените резултати. Формулираните приноси, идентифицирани от автора на дисертацията отразяват концептуално вижданията на докторанта за постиженията в дисертационния труд.

5. Обсъждане на резултатите и използвана литература.

При работата си по дисертацията, докторантът е проучил основна част от съвременната специализирана научна литература във връзка с изследвания проблем. Анализирани са промените, настъпили в маркетинговата дейност на аграрните предприятия по време на прехода към пазарна икономика. - Извършена е оценка на мащаба на прилагане на непаричните плащания в индустрията на Албания. Анализирани са различни видове непарични плащания от гледна точка на тяхната доходност за предприятието. Извършена е оценка на мащаба на търговското кредитиране в албанската земеделска индустрия. В значителна степен може да приемем, че **Куштрим Емруш Камили** дефинира и коректно използва термините. Той успешно обобщава състоянието и проблемите пред които са изправени предприятията. Това му дава възможност чрез сравнителен анализ да формулира конкретни изводи за подобряване на приложимостта на селскостопанската политика и ползите за аграрния сектор, респективно селскостопанските производители.

Представената литература показва, че докторантът познава постиженията в изследваната област в Албания и други държави. Проучени са и монографични изследвания и специализирани статии в авторитетни научни издания, анализи и оценки на международни организации и интернет източници в разглежданата проблематика.

6. Приноси на дисертационния труд.

Дисертационният труд " **Повишаване на ефективността от управлението на продажбите на аграрните предприятия в Албания** " съдържа следните по-съществени приноси идеи и решения.

Научни приноси

- Разработена е методология за управление на паричните и бартерните потоци за продажба на продукцията на земеделско предприятие в икономика в преход;
- Предлага се математически модел, който използва метода на линейното програмиране, който позволява да се получи оптимален план за доставка на селскостопански продукти въз основа на анализа на условията на заявления от потенциални потребители;
- Предложен е симулационен математически модел, който позволява да се предвиди получаването на средства от потребителите за изпратени продукти.

Научно-приложни приноси

Разработена е информационна и софтуерна поддръжка на предложените математически модели на IBM PC.

- Дадени са препоръки за различни възможности за използване на разработените математически модели при планиране на процеса на взаимни разплащания с потребителите на селскостопански продукти

7. Критични бележки и въпроси.

Към докторант **Кутрим Камили** имам препоръка да изведе по-уверено основните насоки, препоръки и предложения в самостоятелна разработка, която да подпомогне Законодателя и експертите в практиката да бъде усъвършенстван процеса на медиацията за управлението на аграрния сектор в Албания, да бъдат отстранени пропуските в нормативната уредба и да се стимулира и популяризира прилагането на медиация за решаване на наболените проблеми в селското стопанство на Албания.

8. Публикувани статии и цитирания.

Докторант **Куштрим Емруш Камили** е приложил доказателствен материал за отзвук на изследването му в специализираната литература. Видно е, че публикациите са пряко свързани с тематиката на дисертационния труд и отразяват основни части от него. Също така общият брой на публикациите осигурява покриване на националните минимални изисквания. Докторантът има участия в международни конференции и е изнасял доклади по проблеми свързани с темата на дисертационния труд.

Представеният автореферат отразява обективно структурата и съдържанието на дисертационния труд. Висока оценка заслужават препоръките и насоките за постигане на успешна медиация за решаване на посочените проблеми на аграрния сектор в Албания.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Въз основа на научените и приложените, от докторант **Куштрим Емруш Камили**, различни методи на изследване, правилно изведените експерименти, направените обобщения и изводи считам, че представеният дисертационен труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника на Аграрния университет за неговото приложение, което ми дава основание да го оценя **ПОЛОЖИТЕЛНО**.

Позволявам си да предложа на почитаемото Научно жури също да гласува положително и да присъди на **Куштрим Емруш Камили** образователната и научна степен **„доктор“** по научната специалност „Организация и управление на производството (по отрасли и подотрасли)“.

Дата: 7.11.2022г.
гр. Пловдив

ПОДГОТВИЛ СТАНОВИЩЕ:
(Доц. д-р Камен Петров)